

## Posudek oponenta bakalářské práce

**Ondřej Dolejší:** Role západní Evropy v bezpečnostní politice Spojených států amerických v letech 1945–1950, Praha 2015, 72 stran rkp. + příloha

Ondřej Dolejší si pro svou práci vybral sice frekventované, ale stále živé téma euroatlantických vztahů na počátku studené války. Soustředil se přitom na otázky bezpečnostní politiky. Jde o téma komplikované, které vyžaduje orientaci ve velmi bohaté odborné literatuře a v pramenech. Dolejšího rozhodnutí zpracovat snad zdánlivě jednoduché téma pokrývající pouhých 5-6 let poválečného vývoje je ve skutečnosti velmi ambiciózní.

Americký závazek bránit trvale západní Evropu před sovětskou hrozbou byl v době svého vzniku natolik unikátní, že je stále na místě se zabývat příčinami obratu v americké zahraniční politice. Je zřejmé, že i přes určitý posun ve vnímání bezpečnostních zájmů USA, ke kterému postupně docházelo od počátku 20. století, byla až do druhé světové války v USA stále silná tradice despektu vůči Evropě a zejména dlouhodobým aliancím s evropskými mocnostmi symbolizovaná Washingtonovou *Farewell Address*.

K dovršení tohoto obratu od izolacionismu a příklonu k intervencionismu, který se do opíral o víru značné části elit v republikánský liberalismus, došlo po druhé světové válce. Klíčovou roli v něm hrála americká orientace na Evropu, kterou za prioritu politiky USA označil již F. D. Roosevelt. Jak z práce vyplývá, Dolejší si tyto souvislosti uvědomuje a věnoval jim určitý prostor (zejména ve 2. kapitole). Jeho hodnocení role USA v první světové válce a po ní je však poněkud zjednodušené. Zejména chybí objektivnější a ucelenější pohled na stažení USA z evropské politiky, resp. na rozhodovací proces v Senátu. Jeho rozhodnutí neratifikovat Versailleskou mírovou smlouvu (autor poněkud nešťastně hovoří „průběhu Pařížských smluv“ ???, s. 18), bylo způsobeno mnoha faktory, které zdaleka nelze označit jen za izolacionistické (chybná Wilsonova taktika, neochota vzdát se části suverenity při

vyhlašování války ve prospěch SN apod.). Velmi sporné je autorovo tvrzení, že se USA na počátku dvacátých let „stáhly do vlastní ulity“.

Meziválečné období však nebylo hlavním předmětem autorovo zájmu, a proto jsou tyto nedostatky spíše okrajového rázu. Ačkoli tedy autor věnuje určitou pozornost vývoji americké zahraniční politiky do druhé světové války, ponechal do značné míry stranou genezi představ Washingtonu o poválečném mírovém uspořádání v (západní) Evropě. Absence alespoň stručné kapitoly shrnující vývoj politiky Rooseveltovy administrativy vůči Evropě je poměrně citelná. Nelze totiž říci, že by Trumanova politika byla zvláště ve svých počátcích kategorickým popření politiky jeho předchůdce. Právě s rooseveltovskou tradicí jsou svázány některé překvapivě vstřícné kroky Trumanovy administrativy vůči SSSR (např. postupimský kompromis, nabídka spojenecké smlouvy včetně slibu ponechat jednotky USA v Evropě, jejichž stažení se prý Stalin obával atd.).

Autorovo hodnocení vývoje sovětsko-amerických vztahů (4. 1) postrádá hlubší vhled do problematiky. Autor nevyužil výsledků výzkumu v rámci *Cold War International History Project* (CWIHP). Zúčastnění badatelé se sice orientovali hlavně na politiku Moskvy a jejich spojenců ve středovýchodní Evropě, zejména pohled Moskvy na vztahy s USA měl ale Dolejší přece jen vzít v úvahu. Zvláště, když se v závěru své práce vrací k úvahám o SSSR v souvislosti s jaderným odstrašením (s. 65). Zde by také bylo na místě využít díla D. Hollowaye, které vyšlo v českém překladu pod názvem *Stalin a bomba*.

I když začlenění některých výsledků CWIHP může být vzhledem k tématu práce diskutabilní, rozhodně tomu tak není v případě absence některých klíčových titulů odborné literatury. Autor sice nechce „zbytečně problematizovat interpretace studené války“ (s. 25), bez určitého vhledu do vývoje její historiografie se však přece jen nelze obejít. Autor má plné právo přiklonit se ke spíše tradicionalistickému výkladu příčin studené války, měl by se však vypořádat s její (post)revizionistickou interpretací. Zde mi chybí například pro zvolené téma

klíčové práce Melwyna P. Lefflera. Pokud jde o heuristiku má ovšem autor mezery také v české historiografii. Zde chybí zejména dílo Jana Wannera *Spojené státy a evropská válka*.

Za stěžejní část Dolejšího práce lze označit kapitoly 5—7. Zde se autor věnuje vzniku a prvním krůčkům Severoatlantické aliance. Vychází přitom z odborné literatury a částečně i z vydaných pramenů. Oceňuji, že přichází také s vlastními interpretacemi, například pokud jde o otázku přijetí Itálie do NATO a roli Francie a USA v konečném rozhodnutí. Celkem vzato jsou však tyto kapitoly jen faktografickým souhrnem dění. Občas autor rezignoval na objasnění vlivu některých významných faktorů. Zmiňuje například smlouvu z Ria, blíže však neupřesňuje, co a jak smlouva upravovala a proč ji Spojené státy považovaly za vhodný model i pro NATO.

Dolejšího dílo přes uvedené nedostatky (ponechávám přitom jako okrajové stranou občasné stylistické aj. chyby) splňuje požadavky kladené na tento typ závěrečné práce.

**Doporučuji** ji proto k obhajobě.

Navrhované hodnocení: **dobře**

Praha, 17. srpna 2015

prof. PhDr. Václav Horčíčka, Ph.D.